

the beginning of the 20th century. The source of this research is educational legislation of Russian Empire, decrees and statistic records of the Ministry of National Education. A great deal of research is connected with the comparison of the policy of Russian autocracy in the sphere of Agricultural Education on the territory of Polish Kingdom to other regions of Empire. Besides, the article introduces two-level typology of Higher Edu-

ational Establishments according to their organization to characterize Government actions more distinctly. To conclude, the author of the article makes a deduction on the results of this policy in Poland in the second half of the 19th century – the beginning of the 20th century.

Поступила в редакцию 16.10.2012 г.

УДК 94(476):378

В.І. Крывуць,
кандыдат гістарычных навук,
дацэнт кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін БарДУ

ПРАЎРАДАВЫЯ СТУДЭНЦКІЯ САЮЗЫ ВІЛЕНСКАГА ЁНІВЕРСІТЭТА, ІХ ІДЭЙНАЯ ЭВАЛЮЦЫЯ Ў МІЖВАЕННЫ ПЕРЫЯД

Праблема дзейнасці праўрадавых ці «санацыйных» студэнцкіх аб'яднанняў на тэрыторыі Віленскага ўніверсітэта імя С. Баторыя (УСБ) у міжваенны перыяд не знайшла належнага адлюстравання ў айчынай гістарыяграфіі і таму з'яўляецца актуальнай. У савецкія часы асноўная ўвага надавалася толькі некаторым аспектам развіцця пракамуністычнага студэнцкага руху, у першую чаргу, дзейнасці Саюза студэнцкай левіцы «Фронт» [1]. Сёння галоўным аб'ектам вывучэння айчынных даследчыкаў з'яўляецца развіццё ў Віленскім універсітэце беларускага нацыянальна-дэмакратычнага студэнцкага руху [2–3]. Больш падрабязна дзейнасць шматлікіх студэнцкіх арганізацый у 2-й Рэчы Паспалітай разглядаецца ў працах польскіх гісторыкаў [4]. Аднак, па-першае, яны не вылучаюць асобна студэнцкі рух УСБ. Па-другое, паколькі праўрадавыя аб'яднанні не карысталіся значным уплывам сярод студэнцтва, то іх дзейнасць і ідэалогія не прыцягвалі ўвагі даследчыкаў.

Мэта артыкула – асвятленне менавіта ідэйнай эвалюцыі праўрадавых студэнцкіх арганізацый УСБ у міжваенны перыяд. Аналіз гэтых даволі складаных працэсаў дазволіць скласці больш аб'ектыўнае ўяўленне пра развіццё грамадска-палітычнага жыцця і ажыццяўленне афіцыйнай маладзёжнай палітыкі ў міжваенны перыяд як у Віленскім універсітэце, так і на тэрыторыі ўсяго заходнебеларускага рэгіёна.

Неабходна адзначыць, што «санацыйны» рэжым актыўна імкнуўся распаўсюдзіць свой уплыў на студэнцкую моладзь. Адным з яго сродкаў павінны былі стаць праўрадавыя арганізацыі.

Сярод гэтых арганізацый вылучаўся Саюз польскай дэмакратычнай моладзі (Związek Polskiej Młodzieży Demokratycznej, СПДМ). Яго

гісторыя пачалася яшчэ ў XIX ст., калі ў 1886 г. быў створаны канспіратыўны Саюз польскай моладзі (Związek Młodzieży Polskiej, СПМ), мэта якога – аднаўленне незалежнасці Польшчы. У пачатку XX ст. арганізацыя зблізілася з лагерам Ю. Пілсудскага. Пасля аднаўлення польскай дзяржаўнасці саюз стаў называцца Арганізацыяй нацыянальнай моладзі (Organizacja Młodzieży Narodowej, АНМ) [5, с. 4].

Адна з першых пляцовак аб'яднання ўзнікла і на тэрыторыі адроджанага Віленскага ўніверсітэта. АНМ ставіла перад сабой задачу «выхаваць пакаленне, якое за крытэрыі сваёй дзейнасці ў імя добра нацыі паставіць перад сабой інтарэс дзяржавы». Таксама арганізацыя імкнулася да «стварэння пазітыўнай праграмы супрацоўніцтва з этнаграфічнымі нацыянальнымі меншасцямі» [6, с. 109].

АНМ не адмаўляла сацыяльнай барацьбы, шкоднай прызнавалася толькі яе празмернасць. У гэтай барацьбе арганізацыя імкнулася выступаць на баку «лагера працы». Таму ідэалагі АНМ аб'яўлялі сябе дэмакратамі не толькі па сваіх мэтах, але і па метадах дзейнасці [6, с. 109].

Адначасова АНМ прэтэндавала на сваю поўную незалежнасць ад старшага пакалення: «У нашай арганізацыі няма ні пастыраў, ні авечак, ні майстроў, ні вучняў... Мы фарміруем нашы ідэйныя прынцыпы незалежна ад старшага пакалення, паколькі не можам дапусціць, каб нас выхоўвалі толькі ў якасці выканаўцаў» [6, с. 110]. Зразумела, што такая пазіцыя не магла знайсці шырокай падтрымкі сярод дзеячаў «санацыі», якія імкнуліся паставіць моладзь пад свой кантроль. Але часова, пакуль дзейнасць арганізацыі не супярэчыла планам пілсудскага, яна, нягледзячы на радыкальнасць ідэалогіі, лічылася праўрадавай.

12 жніўня 1927 г. адбылося аб'яднанне АНМ з шэрагам іншых «санацыйных» студэнцкіх саюзаў. У выніку і ўзнік Саюз польскай дэмакратычнай моладзі. На той момант лідарамі віленскага СПДМ з'яўляліся Г. Забельскі і М. Рок [7, с. 33].

СПДМ павінен быў стаць «ачагом прагрэсіўнага руху», мэтай якога была перабудова польскай рэчаіснасці ў кірунку грамадскай справядлівасці і дэмакратыі. Саюз актыўна развіваў культ асобы Ю. Пілсудскага, змагаўся з польскімі нацыяналістычнымі студэнцкімі арганізацыямі і выступаў з дастаткова радыкальных антыклерыкальных пазіцый. Таксама арганізацыя праводзіла актыўную выдавецкую дзейнасць. З пачаткам 1930-х гадоў у Саюзе польскай дэмакратычнай моладзі ўзмацніўся анарха-сіндыкалістычны напрамак. У сувязі з гэтым ён пачаў цесна супрацоўнічаць з прафсаюзамі.

Саюз лічыў, што сіндыкалістычны лад нацыянальна адродзіць народныя масы ва ўнутраным, творчым імперыялізме працы. Праграма арганізацыі прадугледжвала пераходную гаспадарчую дыктатуру, якая б ажыццяўлялася праз гаспадарчы дырэктарат прафесійных саюзаў. У ёй разглядаўся агульны гаспадарчы план і рэгуляцыя прыросту насельніцтва, калі ў гэтым узнікне патрэба [5, с. 6].

Ідэалогія СПДМ адмаўляла парламентарызм. Саюз імкнуўся перанесці барацьбу за вызваленне мас у «гаспадарчую і прафесійную сферу». На яго думку, урад павінен быў неадкладна па-над галовамі буржуазна-клерыкальных-сацыялістычных партый арганізаваць прафесійнае самакіраванне, гаспадарчы дырэктарат і фабрычныя камітэты, каб, згодна з інтарэсамі дзяржавы, падрыхтаваць ліквідацыю капіталістычнага ладу. Асноўным элементам грамадскага і гаспадарчага жыцця павінна была стаць «арганізаваная грамада вытворцаў» [5, с. 8].

СПДМ адмаўляў як фашысцкую, так і камуністычную ідэалогію. Дэкларацыя СПДМ даводзіла, што на практыцы фашызм, гітлерызм і камунізм не вельмі адрозніваюцца [5, с. 9].

У пытанні адносін да нацыянальных меншасцей саюз працягваў заяўляць пра імкненне да нацыянальнага супрацоўніцтва, ліквідацыі абмежаванняў у правах і развіцці нацыянальных культур. Выключэнне рабілася толькі для яўрэяў і немцаў. Для немцаў, як «ворагаў польскай дзяржавы», прапаноўвалася абмежавацца свабодай толькі асноўных культурных правоў. Вырашэнне ж яўрэйскага пытання бачылася праз стварэнне яўрэйскай дзяржавы і масавую эміграцыю [5, с. 10–11].

У адказ на радыкалізацыю СПДМ кіраўнікі «санацыі» паспрабавалі стварыць новую

праўрадавую студэнцкую арганізацыю. У выніку ў лютым 1930 г. узнік «Легіён маладых» (Legion Młodych, ЛМ). Адначасова ўлады стварылі Сеньярат ЛМ, які спачатку апекаваў арганізацыю, распрацоўваў яе мэты, задачы і лозунгі [8, с. 47–48].

Першапачаткова «Легіён маладых» дзейнічаў сярод студэнтаў у якасці элітарнай арганізацыі, якая выхоўвае кіруючыя кадры для маладзёжнага руху. Потым ЛМ таксама звярнуў увагу на маладых рабочых і чыноўнікаў. У выніку ўжо ў 1934 г. толькі 25 % членаў саюза былі студэнтамі, астатнія 75 % – не студэнцкі элемент, у асноўным маладыя чыноўнікі [9, с. 22–23].

У «Ідэйнай дэкларацыі» ЛМ заяўлялася аб неабходнасці перабудовы дзяржаўнага жыцця такім чынам, каб «усе дзяржаўныя сілы маглі быць належным чынам выкарыстаны». Дэкларавалася неабходнасць падпарадкавання асобы дзяржаўным інтарэсам [10, с. 4].

«Легіён маладых» лічыў сябе нашчадкамі і пераемнікамі ідэй маршала Ю. Пілсудскага, які аб'яўляўся ідэйным правадыром арганізацыі. Згодна з дэкларацыяй, нацыя, арганізаваная на прынцыпах іерархіі і дысцыпліны, павінна была аддаваць усе свае сілы дзяржаве. Чалавек працы і салдат аб'яўляліся элітай нацыі. Задачай маладога пакалення «Легіён маладых» лічыў распрацоўку і правядзенне ў жыццё праграмы гаспадарчай і палітычнай перабудовы – Польская дзяржава павінна была ператварыцца ў «дзяржаву арганізаванай працы, якая знаходзіцца пад кіраўніцтвам іерархічна арганізаванай прафесійнай эліты і вядзе сваю гаспадарку на прынцыпах планавасці» [10, с. 5].

ЛМ выступаў як супраць правых (польскіх нацыяналістаў), так і супраць левых (камуністаў). Дэкларацыя Легіёна маладых прызнавала прынцып свабоды сумлення пры стварэнні новага тыпу польскага грамадзяніна. Пры гэтым прызнавалася этычная вартасць рэлігійнага фактара, рэлігія лічылася крыніцай ідэальных элементаў чалавечнасці [10, с. 5].

Абвостраная сацыяльная ідэалогія Легіёна маладых выклікала нараканні з боку кансерватараў. Віленскі журналіст і рэдактар газеты «Слова» С. Мацкевіч адзначаў у сваіх успамінах, што «ЛМ плаваў у фразеалогіі, якая пастаўлялася савецкай прапагандай. За такую ж балбатню, за такія ж самыя лозунгі, які-небудзь Сенька з беларускай вёскі ішоў у турму, а студэнт-маладалегіянер – на абед з прэм'ерам» [11, с. 244].

Аднак карыстаючыся падтрымкай высокіх заступнікаў з ліку кіруючых дзеячаў «санацыі», «Легіён маладых» першапачаткова мог не баяцца абвінавачванняў з боку кансерватараў і клерыкалаў. Але, як і ў выпадку з СПДМ, у арга-

нізацыі пачаўся працэс радыкалізацыі. Многія яе дзеячы адкрыта выказваліся за ліквідацыю капіталістычнага ладу, за абмежаванне прыватнай уласнасці, нацыяналізацыю прамысловасці і ліквідацыю памешчыцкага землеўладання. У выніку ЛМ страціў падтрымку з боку сваіх сеньёраў. У красавіку 1935 г. яны адмовілі арганізацыі ў сваім пратэктараце па прычыне таго, што «арганізацыйныя метады вельмі далёка адыйшлі ад устаноўленых маральных і ідэйных прынцыпаў» [12, с. 129].

Але ўлады не здолелі справіцца з пашырэннем радыкальных настрояў. Асабліва яскрава гэта выявілася ў асяроддзі студэнтаў УСБ. У 1930-х гадах на старонках, блізкай да ўладных структур, віленскай прэсы падкрэслівалася, што ў асяроддзі віленскага студэнцтва назіраецца працэс радыкалізацыі. Пры гэтым прызнавалася, што радыкалізацыя з'яўляецца арыгінальным, вельмі глыбокім і масавым рухам, які ахоплівае каля 90 % віленскай студэнцкай моладзі. Аўтары вылучалі некалькі напрамкаў, у тым ліку і «дзяржаўны», пад якім разумелася радыкалізацыя праўрадавых маладзёжных арганізацый – ЛМ і СПДМ [13, с. 14–16]. Многія члены гэтых арганізацый перайшлі ў камуністычны лагер. Так, сярод лідараў Саюза студэнцкай «Левіцы» былі камандант віленскага ЛМ С. Ендрыхоўскі і адзін з кіраўнікоў мясцовага СПДМ М. Вінецкі.

У красавіку 1935 г. СПДМ, ЛМ і Цэнтральны аддзел моладзі Польскай сацыялістычнай партыі абвясцілі пра стварэнне Фронту маладой левіцы. У ідэйна-палітычнай платформе ствараемага аб'яднання «незалежных антыкапіталістычных арганізацый» дэкларавалася, што ліберальна-капіталістычны і фашысцка-капіталістычны лад не могуць вырашыць актуальных праблем жыцця, капіталізм перашкаджае нармальнаму развіццю грамадства. Таму працоўны народ павінен змагацца за новы лад. Капіталістычная гаспадарка павінна быць заменена гаспадаркай планавай. Канчатковай мэтай абвешчалася стварэнне бяскласавага грамадства, якое будзе здольным накіраваць усе свае намаганні на дасягненне калектыўнага добра [14].

Аднак стварыць плануемы фронт не атрымалася. Галоўнай прычынай гэтага стаў раскол унутры радыкалізаваных праўрадавых арганізацый.

У тым жа 1935 г. большасць дзеячаў СПДМ з Варшавы, Кракава, Львова і Вільні выступіла супраць «санацыйнага» кіраўніцтва аб'яднання. У выніку арганізацыя распалася на СПДМ-Правіцу і СПДМ-Левіцу. У чэрвені 1936 г. на сваім першым з'ездзе «Саюз польскай дэмакратычнай моладзі-Левіца» змяніў назву на «Аб'яднанне сіндыкалістычнай моладзі»

(Stowarzyszenie Młodzieży Syndykalistycznej, ACM).

Ідэалогія ACM значна адыходзіла ад «санацыйнай» дактрыны. Мэтай маладых сіндыкалістаў было стварэнне «асноў новай грамадскай культуры», якая будзе абапірацца на маральнасці працы ў межах «дзяржавы вольных вытворцаў». Для дасягнення гэтай мэты, на думку дзеячаў аб'яднання, неабходна было прайсці два этапы: цалкам ліквідаваць капіталістычную сістэму ў Польшчы і пабудаваць новы лад, які б абапіраўся на абагульненні сродкаў вытворчасці. Арганізацыйнай формай пралетарскага руху павінны стаць незалежныя прафесійныя саюзы [15, с. 8].

Аналагічныя падзеі адбываліся і ў Легіёне маладых. Частка яго радыкальна настроеных членаў стварыла сваё ўласнае аб'яднанне – Легіён маладых-фракцыя (Legion Młodych-Frakcja, ЛМ-Ф). Яны абвінавацілі вярхоўнае кіраўніцтва ў тым, што яно канчаткова парвала з лагерам дэмакратыі. У сваёй дэкларацыі арганізацыя выступала за неабходнасць перабудовы існуючага ладу і перадачу працуючым класам кіраўніцтва ўсім абагульненым гаспадарчым жыццём [16, с. 8].

Што да рэшткаў СПДМ і ЛМ, якія засталіся вернымі «санацыйнаму» рэжыму, то ў снежні 1938 г. на іх аснове была створана новая арганізацыя – Легіён польскай моладзі (Legion Młodzi Polskiej, ЛПМ). Аднак трэба адзначыць, што гэта аб'яднанне не мела вялікага ўплыву ў студэнцкім асяроддзі і не здолела праявіць сябе да пачатку Другой сусветнай вайны.

Яшчэ адной праўрадавай арганізацыяй студэнцкай моладзі была група «Дзяржаўная думка» (Myśl Mocarstwowa, ДД). У адрозненне ад СПДМ і ЛМ, яна мела даволі кансерватыўную накіраванасць. Ідэалогія групы «Дзяржаўная думка» адмоўна ставілася да якіх-небудзь сацыяльных эксперыментаў – прынцып прыватнай уласнасці лічыўся непарушным. Таксама для арганізацыі не быў характэрны антыклерыкалізм. Ідэалам дзяржаўнасці для ДД была «ягелонская Польшча ад мора да мора». Абвешчалася ідэя аб'яднання славянскіх меншасцей у справе будаўніцтва дзяржаўнай моцы «праз удзел у развіцці гаспадаркі пры захаванні свабоды культурнага жыцця». Сваеасаблівай рысай ідэалогіі аб'яднання быў польскі імперыялізм. Сцвярджалася, што валоданне заморскімі калоніямі з'яўляецца жыццёвай неабходнасцю для Польшчы [7, с. 27–29].

Менавіта «Дзяржаўная думка» паспрабавала паставіць пад кантроль «санацыі» такія спецыфічныя студэнцкія арганізацыі, як карпарацыі. Гэта былі элітарныя аб'яднанні, якія насілі характар мужчынскіх сяброўскіх клубай.

Паколькі большасць тагачасных карпарацый знаходзілася пад уплывам польскіх нацыяналістаў, «санацыя» спрабавала стварыць «свой» карпарацыйны рух. У выніку ўзнікла Федэрацыя польскіх акадэмічных карпарацый (Federacja Polskich Korporacji Akademickich, ФПАК).

Федэрацыя была заснавана 30 чэрвеня 1932 г. у Варшаве прадстаўнікамі 25 карпарацый з пяці ўніверсітэцкіх цэнтраў. Але рашэнне аб стварэнні было прынята яшчэ годам раней, 29 верасня 1931 г. на арганізаваным па ініцыятыве «Дзяржаўнай думкі» Кангрэсе дзяржаўнай моладзі. У Федэрацыю запрашаліся ўсе карпарацыі, якія сімпатызавалі Ю. Пілсудскаму.

Ідэалогія Федэрацыі ў значнай ступені абаяралася на ідэйна-палітычныя прынцыпы «Дзяржаўнай думкі». Адначасова падтрымліваўся пастулат усталявання моцнай дзяржаўнай улады з дамінаваннем выканаўчай улады. Рэалізацыя гэтай праграмы бачылася ў праўленні лагера «санацыі».

Дзяржава лічылася дасканалай формай, якая забяспечвае поўнае развіццё індывідуальнасці асобы і нацыі. Адначасова адмаўляўся крайні нацыяналізм, паколькі ён узмацняў сепаратысцкія памкненні і разбуральна ўздзейнічаў на згуртаванасць дзяржавы. Таксама адмаўлялася прымусовая нацыянальная асіміляцыя. Прыватная ўласнасць лічылася асновай грамадска-эканамічнага ладу. Пазітыўнае вырашэнне сацыяльных пытанняў федэратыўных карпарацый бачылі ў салідарнасці грамадства, арганізаванага ў прафесійных саюзы, якія служаць дзяржаве [17].

У 1932–1933 гг. у Федэрацыю ўваходзіла каля 30 карпарацый, у тым ліку і віленскія «Вільненсія», «Крэсовія» і «Пілсудзія». Аднак ФПАК праіснавала даволі кароткі час. У выніку акадэмічнай рэформы, калі было забаронена існаванне міжуніверсітэцкіх аб'яднанняў, у 1934 г. федэрацыя спыніла сваю дзейнасць.

Такім чынам, праўрадавыя студэнцкія арганізацыі не з'яўляліся адзіным маналітам. Таму іх палітычны ўплыў на студэнцкую моладзь быў не такім вялікім, як на гэта спадзяваліся ініцыятары іх стварэння. Сітуацыю ўскладняла і тое, што ў большасці гэтых аб'яднанняў, як сведчаць іх ідэйныя дэкларацыі, з самага пачатку існавання прысутнічалі даволі радыкальныя настроі. К сярэдзіне 1930-х гг. яны сталі насіць адкрыты антыўрадавы характар і прывялі да фактычнага расколу найбольш значных «санацыйных» студэнцкіх саюзаў – СПДМ і ЛМ. Пры гэтым Вільня стала адным з цэнтраў радыкалізацыі студэнтаў-пілсудчыкаў. Менавіта ў выніку ідэйнай эвалюцыі праўрадавых студэнцкіх аб'яднанняў «санацыя» на працягу ўсяго

міжваеннага перыяду не здолела ліквідаваць засілля сваіх палітычных апанентаў у вышэйшых навучальных установах.

ЛІТАРАТУРА І КРЫНІЦЫ

1. Революционный путь Компартии Западной Белоруссии 1921–1939 гг.) / А.Н. Мацко, Н.С. Орехво, Т.И. Притыцкая и др.; под ред. А.Н. Мацко и В.Е. Самутина. – Минск, 1966. – 401 с.
2. Ляхоўскі, У. Ад гоманаўцаў да гайсакаў. Чыннасць беларускіх маладзёвых арганізацый у 2-й палове XIX ст. – 1-й палове XX ст. (да 1939 г.) / У. Ляхоўскі. – Беласток: Беларускае гістарычнае таварыства, 2012. – 483 с.
3. Серпухаў, У. Беларускія студэнцкія арганізацыі Віленскага ўніверсітэта (1919–1939) / У. Серпухаў // *Białoruskie Zeszyty Historyczne*. – 2007. – № 28. – С. 54–68.
4. Pilch, A. Studencki ruch polityczny w Polsce 1932–1939 / A. Pilch. – Warszawa: PWN, 1972. – 179 s.
5. Dla Polski. 1886–1936. Z. M. P., O. M. N., Z. P. M. D. Informator. – Krakow, 1936. – 32 s.
6. Kilka uwag o ideologii Organizacji Młodzieży Narodowej // *Alma Mater Vilnensis*. – 1924. – Zeszyt 2. – S. 108–110.
7. Sprawozdania z działalności za r. akad. 1926/27 // *Alma Mater Vilnensis*. – 1927. – Zeszyt 6. – S. 29–34.
8. Słownik organizacji młodzieżowych w Polsce 1918–1970 / Cz. Kozłowski [i in.]; pod red. Cz. Kozłowskiego. – Warszawa: Iskry, 1971. – 191 s.
9. Pruszkowski, A. Przewodnik społeczny / A. Pruszkowski. – Warszawa, 1934. – 292 s.
10. Deklaracja ideowa Legionu Młodych // *Jednodniowka Legionu Młodych. Obwód Brzesc nad Bugiem*. – Brzesc nad Bugiem, 1933. – S. 4–5.
11. Mackiewicz, S. Historia Polski od 11 listopada 1918 r. do 17 września 1939 r. / S. Mackiewicz. – Warszawa: Głos, 1990. – 327 s.
12. Osinski, Z. Janusz Jedrzejewicz – pilsudczyk i reformator edukacji (1885–1951) / Z. Osinski. – Lublin, 2008. – 338 s.
13. Stomma, S. Prady ideowe wśrodek młodzieży wileńskiej / S. Stomma // *Włoczeżka*. – 1934. – № 2–3. – S. 14–16.
14. Front mlodej lewicy staje sie faktem // *Lewicowo.pl* [Электронны рэсурс]. – 2012. – Рэжым доступу: <http://lewicowo.pl/front-mlodej-lewicy-staje-sie-faktem.../>. – Загал. з экрану. – Дата доступу: 14. 03. 2012.
15. Wronski, J. Z. P. M. D. – lewice (Stowarzyszenie Młodzieży Syndykalistycznej) / J. Wronski // *Ku Polsce szklanych domow. Jednodniowka postepowej mlodziezy wileńskiej*. – Wilno, 1936. – S. 8.
16. Legion Młodych Frakcja // *Ku Polsce szklanych domow. Jednodniowka postepowej mlodziezy wileńskiej*. – Wilno, 1936. – S. 8.
17. Wroblewski, B. Polski ruch korporacyjny w dwudziestoleciu międzywojennym / B. Wroblewski // *Archiwum Korporacyjne* [Электронны рэсурс]. – 2012. – Рэжым доступу: <http://www.archiwumkorporacyjne.pl/index.php/muzeum-korporacyjne/w-dwudziestoleciu-korporacje-1918-1939/>. – Загал. з экрану. – Дата доступу: 14. 12. 2012.

SUMMARY

The article is devoted to the development of a pro-government youth movement in the territory of Vilnius University named after S. Batory in the interwar period. We give a detailed description of the basic ideology «sanation» student associations – the Polish Union of Democratic Youth and the Legion of Young, considered the ideological radicalization processes and organizational development of these associations, the impact of these processes on the relationship with the public authorities in the implementation of the official youth policy. The article uses a variety of documentary materials.

Паступіў у рэдакцыю 24.10.2013 г.